

Jaarbericht GovernEUR 2018

Inleiding

Sinds 1 oktober 2016 is GovernEUR als incubator operationeel. Deze incubator is voortgekomen uit de Erasmus School for Social and Behavioural Sciences (ESSB), en ondergebracht bij Erasmus Research and Business Support B.V. Het motief voor dit initiatief is de overtuiging dat het probleemoplossend vermogen van de samenleving versterkt wordt door het toepassen van bestuurskundige en sociologische kennis die in interactie met de praktijk wordt ontwikkeld, ingezet en verfijnd. Tegelijkertijd leidt de toepassing van deze kennis tot nieuwe kennis en inzichten en kan de dagelijkse praktijk van beleid en bestuur het wetenschappelijk onderzoek inspireren met nieuwe hypothesen en onderzoeksvragen.

Anno 2018 heeft GovernEUR zich ontwikkeld tot transferpunt van sociaalwetenschappelijke kennis naar de praktijk, en vice versa van nieuwe maatschappelijke vraagstukken naar de wetenschappelijke wereld. Dit hebben we gedaan door uitvoering van onderzoeksprojecten voor nationale, regionale en lokale overheden. In deze onderzoeken is nauw samengewerkt met medewerkers van de vakgroep Bestuurskunde en Sociologie van ESSB. Ook is samen met de vakgroep en andere kennispartijen gewerkt aan de ontwikkeling van praktisch toepasbare tools op basis van wetenschappelijke kennis. In 2018 is ook het eerste gezamenlijke DPAS | GovernEUR promotieonderzoek van start gegaan.

In dit jaarbericht geven we een overzicht van de projecten die we in 2018 hebben uitgevoerd.

Lerende evaluatie beleidskader Jeugd gemeente Rotterdam (lopend project tot medio 2019)

Medio 2017 is GovernEUR in opdracht van de gemeente Rotterdam begonnen aan een lerende evaluatie over het beleidskader Jeugd van de gemeente Rotterdam. Hierin onderzoekt GovernEUR de sturingsvorm die op dit moment wordt gehanteerd. Daarnaast wordt in beeld gebracht wat de implicaties zijn van de introductie van de zogenoemde 'slimme cluster benadering' op deze sturingsvorm. We onderzoeken dit door in te zoomen op het slimme cluster ouderlijke psychopathologie en de factor sociaal emotionele gezondheid. Binnen dit cluster bezien we op welke wijze effectief gestuurd kan worden op verschillende factoren die de gezondheidssituatie van kinderen beïnvloeden. GovernEUR zorgt daarmee voor een implementatieassessment. Bij deze opdracht is een universitair docent en een promovenda van de vakgroep Bestuurskunde en Sociologie betrokken.

Masterplan Rotterdamse Samenwerking Afvalwaterketen (RoSA)

GovernEUR heeft samen met DRIFT de eerste fase van het opstellen van een Masterplan voor de Rotterdamse afvalwaterketen begeleid. In RoSA werken de gemeente Rotterdam, gemeente Capelle aan den IJssel, Hoogheemraadschappen Delfland en Schieland & Krimpenerwaard, waterschap Hollandse Delta, en drinkwaterbedrijf Evides samen aan een toekomstbestendige afvalwaterketen. Onderdeel van deze toekomstbestendige afvalwaterketen betreft het meer circulair en klimaatbestendig maken van de waterketen. Daartoe hebben DRIFT en GovernEUR een transitie-analyse gemaakt en heeft GovernEUR gereflecteerd op de huidige samenwerking en governance binnen Rosa.

Community Led Local Development (lopend project tot begin 2020)

De gemeente Den Haag wil door middel van een meerjarige evaluatie in beeld brengen wat de meerwaarde is van Community Led Local Development (CLLD). De gemeente wil hiermee stedelijke ontwikkeling in het algemeen stimuleren, met Scheveningen als strategische locatie in het bijzonder. De CLLD-aanpak neemt samenwerkingsverbanden tussen overheid, ondernemers en maatschappelijke of particuliere initiatieven als uitgangspunt voor economische ontwikkeling.

De CLLD-aanpak in Scheveningen richt zich op het versterken van de bad-economie, de economie van het havengebied en de kwaliteit van de leefomgeving. De Stichting Initiatief op Scheveningen (SIOS) kan subsidie verstrekken vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkelingen (EFRO) voor projecten die een bijdrage leveren aan de economische versterking van Scheveningen. Om te leren van de toepassing van

de CLLD-aanpak in Scheveningen en deze ook gaandeweg te verbeteren, heeft de gemeente Den Haag een opdracht voor evaluatie en monitoring van deze aanpak verleend aan GovernEUR. Deze opdracht wordt uitgevoerd samen met collega's van de vakgroep Bestuurskunde en Sociologie (RePolis-programma; zie www.repolis.com).

Campagne Waterbewustzijn Hoogheemraadschap Delfland (lopend tot medio 2022)

Het Hoogheemraadschap van Delfland wil haar inwoners bewuster maken van de rol die water speelt in hun leefomgeving. De campagne wordt vormgegeven door een consortium van interne en externe experts en bestaat uit een aantal innovatieve beleidsexperimenten en een pakkende branding. GovernEUR heeft als onderdeel van een innovatieve aanbesteding de pijler Onderzoek binnen dit consortium weten te bemachtigen. Dit betekent dat GovernEUR de komende 4 jaar de effecten van de campagne middels gedragsonderzoek in kaart gaat brengen. Daarnaast zijn we als adviseur actief in het kernteam. De eerste stap in het onderzoek betreft een studie naar de effectiviteit van de aanleg van groen-blauwe schoolpleinen in buurten. Welke effecten heeft de aanleg van deze schoolpleinen op de buurt en het gedrag van ouders en wat leert ons dit voor de campagne? De campagne wordt lerend vormgegeven zodat tussentijdse bijsturing mogelijk is. Gaande het traject worden relevante verbindingen met onderzoekers vanuit DPAS gelegd.

Sociaal Domein Breda – Quick Scan Thematafels voorliggend veld (afgerond project)

Het sociaal domein is de laatste jaren gekenmerkt door een groot-scheepse decentralisatie. Gemeenten zijn sinds 3 jaar verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. De gemeente Breda heeft de decentralisatie-opgave vertaald in het programma 'Breda Doet'. Zoveel mogelijk doen met minder middelen vraagt om coördinatie tussen zorg- en hulpverlenende organisaties en initiatiefnemers en om complementariteit van activiteiten voor cliënten en/of doelgroepen. In Breda heeft men de decentralisatieoperatie opgevat als kans om (nog) meer dan voorheen, de cliënt centraal te stellen bij het bepalen van het aanbod aan zorg- en hulpvoorzieningen. Er wordt getracht zoveel mogelijk opgaven-gestuurd te gaan werken. Dit vraagt om een betere coördinatie tussen organisaties en initiatiefnemers bij het formuleren en aanbieden van hun activiteiten voor cliënten en doelgroepen. Daartoe zijn zeven thematafels opgericht in het voorliggende veld (alle niet-specialistische zorg- en hulpverlening).

In opdracht van de gemeente Breda, expertiseveld Sociaal Domein, is een tussenevaluatie uitgevoerd naar het gebruik van een Toetsingskader waarmee de thematafels hun subsidieaanvragen en hun zorg- en hulpprogramma's vormgeven. Op basis van de quick-scan zijn adviezen gegeven over verbetering van het toetsingskader alsmede de werking van de thematafels. De adviezen zijn samengevat in het idee van "meervoudig leren". Om de ingezette werkwijze verder te brengen en op te schalen is het noodzakelijk om een meervoudig leerproces te organiseren, dat plaatsvindt 1) Aan elke thematafel, 2) Tussen de thematafels, en 3) Tussen het voorliggende en specialistische veld.

Marker Wadden – Bestuurskundige beelden over een complex waterbouwkundig project (afgerond)

Begin september 2018 is het eerste eiland van de Marker Wadden officieel voor het publiek opengesteld. In opdracht van Deltares is een reflectie uitgevoerd op dit complexe publiek-privaat-maatschappelijk infrastructuurproject, door een bestuurskundige duiding van de inhoudelijke en procesmatige uitkomsten van de Marker Wadden. Er zijn vier beelden afgeleid waarmee het Marker Wadden-project als bestuurskundige opgave getypeerd kan worden:

1. Innovatief samenwerkingsproject tussen overheid, markt en kenniswereld.
2. Project met meervoudige en divergerende belangen en betekenissen.
3. Vraagstuk van multilevel governance.
4. Adaptief en veerkrachtig project, van ontwerp tot beheer en onderhoud.

De reflectie schetst een veelkleurig en meervoudig beeld van menselijk ingrijpen in een natuurlijk systeem. Naast ecologische, ruimtelijke en economische belangen en effecten, zijn er resultaten en inzichten op te tekenen over de manier waarop betrokken partijen de opgave trachten te sturen en te begrijpen. Inzicht in hoe de samenwerking tussen deze partijen is verlopen in de planning en uitvoering van de Marker Wadden verschaft informatie over de wijze waarop het toekomstig gebruik, beheer, onderhoud en beoogde meerwaarde, georganiseerd kan worden.

De bestuurskundige beelden nuanceren de overheersende nadruk op ecologie en economie. Er zou dus niet alleen gemonitord moeten worden op ecologische en economische ontwikkelingen, maar ook op ontwikkelingen van meer maatschappelijke en bestuurlijke aard, in relatie tot de organisatie van beheer en onderhoud. Deze aspecten moeten ook centraal staan in de aanstaande monitorings- en evaluatiefase van het project Marker Wadden (2019 – 2022).

H2020-project SECURe (lopend project t/m juni 2021)

SECURe is een acronym voor Subsurface Evaluation of CCS and Unconventional Risks. Dit H2020-project moet aanbevelingen opleveren over best practices voor "onconventionele hydrocarbon productie" (lees: schaliegas) en ondergrondse CO₂-opslag. SECURe zal wetenschappelijke kennis genereren voor mitigatie van risico's en monitoring van milieubeschermingsmaatregelen voor nieuwe ondergrondse energiebronnen en opslagmethoden. GovernEUR is samen met TNO hoofdaannemer voor de onderzoekstaak 'participatory monitoring' waarin een aanpak voor monitoringssystemen wordt ontworpen die in samenwerking met stakeholders, waaronder burgers, kunnen worden opgezet. De ontworpen aanpak wordt geïmplementeerd voor vier testlocaties in Nederland, UK, Polen en Duitsland. De te ontwerpen aanpak wordt gebaseerd op inzichten uit een literatuurstudie en een workshop met experts en stakeholders die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de testlocaties.

Geopark Schelde (lopend project t/m april 2019)

Voor het Geopark Scheldedelta i.o. en in opdracht van de provincie Noord-Brabant voert GovernEUR een (procesgericht) onderzoek uit naar mogelijke governance-aanpakken voor de vormgeving van een Geopark Scheldedelta met de UNESCO Geopark status. Dat gebeurt in samenwerking met alle stakeholders; oftewel alle Vlaamse en Nederlandse publieke, private en maatschappelijke partijen in de Scheldedelta.

In voorbereiding op een bidbook voor de UNESCO Geopark status, is GovernEUR gevraagd de stakeholders in beeld te brengen en te verkennen op welke manier de governance georganiseerd kan worden. Dit vraagt naast een verkenning van mogelijke samenwerkingsvormen en rechtsvormen, ook een verkenning van de samenwerking die past bij de thematiek en de internationale dimensie van het Geopark.

Evaluatie Programma Veerkrachtig Bestuur in Brabant (afgerond project - februari 2019)

In opdracht van de provincie Noord-Brabant heeft GovernEUR een evaluatie uitgevoerd naar de resultaten van het programma Veerkrachtig Bestuur in Brabant. Met dit programma willen provincie en gemeenten zich voorbereiden op de toekomstige opgaven door te verkennen welke kwaliteiten van veerkrachtige bestuur zij nodig hebben om deze opgaven aan te gaan. Een goede regionale samenwerking, sterke(re) samenwerking in de keten van (semi-)overheidsorganisaties en in de triple helix, en een bestuur dichtbij de burger zijn daarvoor de voornaamste ingrediënten.

Versterking van de bestuurskracht komt in verschillende soorten en maten, variërend van ad hoc samenwerking tussen gemeenten, via Wgr-

regelingen en ambtelijke fusies, tot gemeentelijke herindeling. Door verschillende manieren van dataverzameling (documentanalyse, survey en interviews) is onderzocht (vanuit bestuurlijk, politiek en ambtelijk perspectief) hoe de bestuurskracht van gemeenten, regio's en subregio's zich ontwikkeld heeft onder invloed van het programma. Tevens wordt in beeld gebracht welke nieuwe opgaven zich voor gemeenten en regio's de komende tijd aandienen en op welke wijze zij de benodigde bestuurskracht willen gaan mobiliseren.

De bevindingen van het evaluatieonderzoek werden op 13 februari 2019 gepresenteerd op de slotconferentie Veerkrachtig Bestuur in Brabant.

Governance capacity assessment tool; Valorisatie én wetenschappelijke dataverzameling.

Afgelopen jaren is binnen het onderzoeksprogramma RePolis een literatuurreview uitgevoerd naar *governance capacity*. Op basis van deze literatuurreview is een *governance capacity assessment tool* ontwikkeld. In de evaluatie van (Veer)Krachtig Bestuur in Brabant is deze tool toegepast om de bestuurskracht van Brabantse gemeenten in kaart te brengen. Dit levert empirische data op voor de doorontwikkeling van de tool en voor het onderzoek naar *governance capacity*.

Gemeente Dordrecht als Lerende organisatie (lopend project t/m 2019)

De gemeente Dordrecht heeft GovernEUR gevraagd ondersteuning te geven bij het vormgeven van het project Evaluerend Leren dat onderdeel uitmaakt van de Dordtse ambitie om naar een 'lerende organisatie' te transformeren. De gevraagde ondersteuning wordt verleend in een drietal rollen:

1. Begeleiding bij het opzetten van het programma Lerende Organisatie en een aanpak voor het duurzaam inbedden van Evaluerend Leren in de ambtelijke organisatie.
2. Uitvoering van een lerende evaluatie over drie recente complexe besluitvormingsprocessen. Hierin wordt een 'train de trainer'-principe gehanteerd (voordoen, meedoen en laten doen) voor een aantal Dordtse ambtenaren en zal GovernEUR na de eerste projectevaluatie een meer coachende rol aannemen.
3. Presentatie van de uitkomsten van de lerende evaluaties in 3 werksessies met management en professionals.

Mede op basis van dit project streeft GovernEUR er naar om samen met collega's van DPAS de methode van de lerende evaluatie te valideren en verder door te ontwikkelen.

Omgevingswet en de Z4 (lopend project t/m 2019)

Afgelopen twee jaar hebben dertien Zeeuwse gemeenten, de provincie, het waterschap Scheldestromen, de Regionale Uitvoerings Dienst Zeeland in een Community of Practice (CoP) van bodem- en ondergrondprofessionals, ervaring opgedaan met de Omgevingswet. Een belangrijke ervaring uit deze CoP is dat bodem en ondergrond sterker ingebed moet worden in een meer geïntegreerde aanpak van gebiedsontwikkeling. De Omgevingswet biedt dat perspectief. Dit vraagt wel om een permanente samenwerking met collega's uit andere, veelal ruimtelijke beleidsvelden betrokken in het omgevingsbeleid. We spreken dan van een 3D-orderingsaanpak.

De provincie Zeeland wil samen met waterschap Scheldestromen en de vier grootste Zeeuwse gemeenten, Terneuzen, Vlissingen, Middelburg en Goes, de CoP een vervolg geven met een focus op specifieke stedelijke opgaven. Ook de andere 9 Zeeuwse gemeenten en Regionale Uitvoeringsdienst kunnen deelnemen.

In november 2018 heeft de eerste van in totaal vijf werksessies plaatsgevonden in de gemeente Terneuzen. In deze werksessie stond de opdracht centraal om een ruimtelijke strategie voor de ontwikkeling van zonne-energie voor de gemeente als geheel, op te stellen. Vervolgens werd de strategie toegepast op de Koegorspolder in Terneuzen, waarbij ook de koppeling met andere duurzame bronnen en ruimtelijke andere opgaven gemaakt kon worden. Verbetering van de leefomgevingskwaliteit (kwaliteit in het sociale, ruimtelijke en natuurlijk systeem) is daarbij de leidraad geweest.

Het peilbesluit en de Omgevingswet (afgerond project)

GovernEUR heeft in opdracht van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden een reflectieonderzoek uitgevoerd naar de wijze waarop een peilbesluitproces verandert als gevolg van de invoering van de Omgevingswet. GovernEUR onderzocht daarbij een lopend peilbesluitproces en voorzag dat van concrete adviezen. Het onderzoek leidde tot een reflectienotitie welke het waterschap zal gaan benutten bij het herijken van hun peilbesluitprocessen als gevolg van de invoering van de nieuwe Omgevingswet. Het onderzoek droeg daarnaast bij aan de kennis over hoe overheden op dit moment uitnodigend bestuur vormgeven en tot welke effecten dit leidt. Bij het onderzoek was een promovenda van de vakgroep Bestuurskunde en Sociologie betrokken. [Bekijk publicatie](#)

Assessment kennisdoorwerking tijdelijke en staande organisaties (lopend project)

GovernEUR werkt in samenwerking met de Antea Group aan een assessment dat helpt de kennisdoorwerking tussen tijdelijke en staande organisaties te bevorderen. GovernEUR brengt daarbij specifieke kennis in rondom kennisdoorwerking en borgt de kwaliteit van het assessment. Samen met Antea probeert GovernEUR actief projecten in de markt te vinden om het assessment te kunnen doorontwikkelen.

Evaluatie MIRT-onderzoek Meerlaagsveiligheid Dordrecht (afgerond project)

GovernEUR voerde in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat een evaluatie uit naar het MIRT-onderzoek meerlaagse veiligheid (MLV) in Dordrecht. Dordrecht is gelegen op een eiland en heeft in het verleden te maken gehad met overstromingen. In de afgelopen jaren zijn er diverse inhoudelijke onderzoeken uitgevoerd om de mogelijkheden voor overstromingsrisicobeheer te onderzoeken.

In de periode 2013-2017 vond er een MIRT-onderzoek plaats waarin de kansen van het MLV-concept zijn verkend. In het MLV-concept wordt er naast de veiligheid van de primaire kering (laag 1) ook gekeken naar de ruimtelijke inrichting van het gebied (laag 2) en de evacuatie bij het optreden van een eventuele ramp (laag 3). GovernEUR onderzocht hoe de samenwerking tijdens deze verkenning is verlopen, waar men tegenaan is gelopen en gaf tevens een ontwerpadvies voor vervolgsamenwerking rondom dit thema. Deze evaluatie past in een lange reeks onderzoeken van o.a. Arwin van Buuren naar beleidsdynamiek en beleidsinnovatie in het waterveiligheidsdomein. [Bekijk publicatie](#)

Living lab Schouwen-Duiveland (afgerond project)

De gemeente Schouwen-Duiveland is een living lab gestart om kennis over zoet/zout/zilte landbouw, aquacultuur, en besturen direct te vertalen naar het eiland. Onder het thema besturen is de gemeente zich aan het oriënteren op haar rol onder de Omgevingswet.

GovernEUR is samen met AT Osborne gevraagd te verkennen in hoeverre de gemeente verbindend besturen vormgeeft. Op basis van gesprekken en werksessies, is een reflectienotitie opgesteld met aanbevelingen hoe verbindend besturen versterkt kan worden.

Living lab Ruimtelijke Adaptatie Dordrecht (lopend project)

GovernEUR is samen met Deltares gevraagd deel te nemen aan het living lab Ruimtelijke Adaptatie Dordrecht. In dit living lab wil gemeente Dordrecht samen met waterschap Hollandse Delta en publieke, private en maatschappelijke partners, manieren ontwikkelen om meer klimaatbestendig te worden.

De Erasmus Universiteit en Deltares hebben een aanpak ontwikkeld rond de pilot paradox: succesvolle pilots worden vaak niet opgeschaald, pilots die opschalen zijn vaak niet succesvol. In het living lab reflecteren en verbeteren GovernEUR, DPAS en Deltares het ontwerp en de uitvoering van het living lab vanuit het principe van de pilot paradox. [Download hier de flyer over de pilotparadox](#)

Besluitvormingsgeschiedenis Grevelingen (afgerond project)

Al twintig jaar zijn partijen rond de Grevelingen aan het kijken naar een oplossing voor de slechte waterkwaliteit van het meer. Voorjaar 2018 is geld beschikbaar gekomen om getij terug te brengen op dit stagnante meer. Rijkswaterstaat is nu bezig met het voorbereiden van de planvorming.

GovernEUR is gevraagd door Rijkswaterstaat de besluitvormingsgeschiedenis van dit project te beschrijven. Zo is in beeld gekomen welke besluiten in het verleden zijn genomen en welke besluiten nog niet zijn genomen. Met deze besluitvormingsgeschiedenis is de basis gelegd om van de verkenningsfase over te gaan naar de planvormingsfase.

Enquête herijking Deltaprogramma (lopend project)

In het Deltaprogramma is in 2018 de zes-jaarlijkse herijking van start gegaan. In het kader van deze herijking, heeft de staf Deltacommissaris GovernEUR gevraagd de Deltacommunity mee te laten denken over de herijking. Hiervoor heeft GovernEUR een vragenlijst die in 2014 is uitgevoerd in het Deltaprogramma herhaald. Op basis hiervan zullen gesprekken plaatsvinden. In dit onderzoek wordt samengewerkt met hoogleraren vanuit DPAS.

Onderzoek programmamanagement

In 2014 hebben onderzoekers vanuit DPAS het programmamanagement in het Deltaprogramma geëvalueerd (Teisman, Van Buuren, Van Popering-Verkerk). In het kader van de herijking Deltaprogramma kan de vragenlijst uit 2014 herhaald worden. Eén van de onderdelen van de vragenlijst is de bijdrage die programmamanagement levert aan het samenwerkingsvermogen (*collaborative capacity*) van de partijen. Door het herhalen van de vragenlijst, kunnen we ook de lange termijn effecten van programmanagement op het vermogen tot samenwerking onderzoeken.

Promotie onderzoek (lopend)

Vivian Visser werkt als promotieonderzoeker en adviseur bij GovernEUR en de vakgroep Sociologie & Bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Haar onderzoek en advies richt zich op burgerparticipatie en burgerinitiatieven binnen de Omgevingswet. Bijvoorbeeld hoe overheden burgers kunnen betrekken bij het opstellen van een Omgevingsvisie en hoe zij burgers kunnen uitnodigen initiatieven te ontplooiën. Ook gaat haar interesse uit naar het werken in 'geest van de Omgevingswet' alsmede de nieuwe rollen en verhoudingen tussen overheid en burgers die daarmee gepaard gaan. Door grondig wetenschappelijk onderzoek en advieswerk met elkaar te combineren, kan zij theorie en praktijk elkaar laten versterken; de praktijk adviseren op basis van de recentste theoretische inzichten en wetenschappelijke theorie ontwikkelen die er voor de praktijk toedoet.

Vooruitblik

Voor 2019 acquireert GovernEUR opnieuw actief zelf passende projecten. Daarnaast wordt zij in toenemende mate door opdrachtgevers benaderd met vragen om advies en onderzoek. Collega's vanuit de vakgroep spelen vragen door als zijzelf er geen capaciteit voor hebben. Tutoren krijgen in opdrachten de kans onderzoekservaring op te doen. En tot slot wil GovernEUR opnieuw tenminste één onderzoekslijn vanuit de vakgroep doorvertalen in diensten en producten voor de markt. Zo wordt er gewerkt aan een Governance Capacity Assessment Tool en wordt nagedacht hoe er rondom het thema van uitnodigend bestuur valorisatieproducten kunnen worden ontwikkeld.

Mike Duijn

Corniel van Leeuwen

Arwin van Buuren

GovernEUR
Erasmus

@. info@gouverneur.nl
www. www.gouverneur.nl

Jitske van Popering-Verkerk

Vivian Visser

Aike Janssen

GovernEUR
Erasmus

@. info@gouverneur.nl
www. www.gouverneur.nl